

Ο ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ι. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Θ. ΚΑΪΡΗ (11/1/1828): ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ -ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ- ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ **

Απόστολος Καπούλιας*

Καθηγητής Σύμβουλος,
Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου,
Τακτικό Μέλος «Ι.Ε.Θ.Π – Πάτρας»

Περίληψη:

Ο λόγος-ομιλία την οποία εξεφώνησε ο Θ. Καΐρης, υποδεχόμενος τον νέον κυβερνήτη της Ελλάδος Ι. Καποδίστρια (1828), συνιστά κείμενο το οποίο επιβεβαιώνει απολύτως την εμβριθεία της σκέψης ως εμβριθούς διανοητού. Αν και παραμένει συνεπής ως προς τις ευρύτερες περί Ηθικής απόψεις που διατυπώνει, εντούτοις θα σημειώναμε ότι η πρωτοτυπία τού λόγου του έγκειται στο ότι ο Θ. Καΐρης προβαίνει σε μία εκτεταμένη παρουσίαση ή προβολή τής συνύφανσης της Θεολογίας με την Ηθική και την Πολιτική. Τα όσα, μάλιστα, σχετικώς διαμείβονται, συνιστούν μία απόπειρα να οριοθετηθεί, κατά το ως άνω επιστημολογικό τρίπτυχο, η «πολιτική πράξη», αξιοποιώντας με έναν επιλεκτικά “εργαλειακόν” τρόπο τα όσα σχετικώς επισημαίνονται στους πλατωνικούς διαλόγους, και κυρίως στους *Νόμους*. Υπό την έννοια αυτήν, διά τής ανά χείρας εργασίας προσβλέπουμε ευρύτερα να καταδείξουμε το πώς ένας –αλλά και όχι μόνον εκείνος- εκ των συστηματικών εκπροσώπων τού νεοελληνικού διαφωτισμού διαβλέπει στα φιλοσοφικά προτάγματα της Δύσης την ευκαιρία ή την δυνατότητα να διασυνδέσει –έστω και εμμέσως- την πολιτική σκέψη των κλασικών φιλοσόφων με τις ιδέες της «ελευθερίας» και της «εθνικής ανεξαρτησίας».

Article info:

Received: October 30, 2021
Correction: November 25, 2021
Accepted: January 12, 2022

Λέξεις-Κλειδιά:

Θ. Καΐρης,
Πλάτων,
Ι. Καποδίστριας,
Ηθική,
Πολιτική πράξη,
Ελευθερία,
Νόμος,
Ηγέτης,
Αρετή.

** Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο του *Ιδρύματος Εθνικού και Θρησκευτικού Προβληματισμού και του Περιοδικού SingiLogos – Πανεπιστημίου Singidunum* - Βελιγραδίου για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση (7/11/2021).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Θ. Καΐρης υπήρξε, όπως ορθώς επισημαίνει και ο Ε. Παπανούτσος, “πρόσωπον αντιλεγόμενον” στην ιστορία των ιδεών τής νεότερης Ελλάδος.¹ Και, επί το ειδικότερον: ενώ οι απόψεις του περί «θεοσεβείας» εντάσσουν, για τους πλείστους των μελετητών, εκείνον στην χορεία των διανοητών οι οποίοι ενασχολήθησαν συστηματικά με την θεωρητική τεκμηρίωση μίας «φιλοσοφικής θρησκείας», εντούτοις στην περίπτωση του Άνδριου στοχαστή δεν ισχύει, κατά την άποψή μας, μία τέτοια ολιστικού τύπου προσέγγιση. Τα όσα ο εν λόγω νεοέλληνας συστηματικός λόγιος εισηγείται με την «θεοσεβική» διδασκαλία του άπτονται της φιλοσοφικής και της χριστιανικής Ηθικής ή, ορθότερον, υποδηλώνουν, κατά την εκτίμησή μας, την απόπειρα να καταδειχθεί η βαθεία συνύφανσή τους.

Άλλωστε, η καΐρειος Ηθική αντλεί τις επιρροές της καταρχάς από την αρχαία ελληνική Γραμματεία έως και την αποληκτική περίοδο της ύστερης Αρχαιότητας και, μάλιστα, από τις συναφείς τής χριστιανικής διάνοησης αναφορές, όπως επί παραδείγματι, από εκείνες τις περί «θεοσεβείας» απόψεις –στο έργο *Παιδαγωγός*- τού Κλήμεντος Αλεξανδρείας.² Όπως, μάλιστα, προκύπτει και εκ των όσων η Π. Καζολέα-Ταβουλάρη σημειώνει, η εν λόγω συνάφεια στο πεδίο τής Ηθικής θα διαμειφθεί και υπό προκεχωρημένον βαθμόν ανθρωπολογικούς όρους, καθότι η «θεοσέβεια» συνιστά για τον Θ. Καΐρη την προπαρασκευή και την κορύφωση της ανθρώπινης αυτογνωσίας.³ Ωστόσο, οι περί Ηθικής ενασχολήσεις ή, ορθότερον, οι πνευματικές αναζητήσεις τού Ανδρίου διανοητή –κατά την θεολογική και την φιλοσοφική τεκμηρίωση της «θεοσέβειας»- αναφέρονται και επί ζητημάτων που άπτονται των συλλογικών και των πολιτικών εφορμήσεων του ανθρώπινου υποκειμένου. Άρα, αποκτούν προσανατολισμόν εφαρμοστικών και δεν παραμένουν σε αυτοαναφορές.

Τα ανωτέρω, βέβαια, δεν παραπέμπουν –στην περίπτωση του Θ. Καΐρη- σε έναν απόκοσμο διανοητή ή και σε έναν μόνον εμπνευσμένο διδάσκαλο της Σχολής των Κυδωνιών (1812) και του Ορφανοτροφείου τής Άνδρου (1836). Κύρια προσδιορίζουν την πολυσχιδή εκείνη προσωπικότητα η οποία αναπτύσσει και μία έντονη πολιτική δραστηριότητα, αφού με καΐριες παρεμβάσεις αρθρώνει έναν ακραία “ανατρεπτικό” ρόλο έναντι των ιδεολογικών εξάρσεων και των κοινωνικών εκτροπών τής περιόδου τού Αγώνα. Στο πλαίσιο, λοιπόν, αυτών των πρωτοβουλιών του, και σταθερά προσανατολισμένος ο Θ. Καΐρης προς την κατεύθυνση να κατοχυρώσει *λόγω και έργω* το θεωρητικό –ηθικοπολιτικό- υπόβαθρο της Ελληνικής Επανάστασης, θα αναλάβει να προσφωνήσει στην Αίγινα τον άρτι αφιχθέντα κυβερνήτη τής χώρας, Ι. Καποδίστρια (1828). Επρόκειτο για μία ομιλία, η οποία αν και εξήγειρε πλείστες αντιδράσεις –ως προς το περιεχόμενό της- στο ελληνικό κοινό, εντούτοις θα επαινεθεί από τον Αδ. Κοραή, την προσωπικότητα εκείνην η οποία διεδραμάτισε, κατά τον Άνδριο διανοητή, έναν σημαίνοντα ρόλο στην πνευματική αφύπνιση των Ελλήνων.⁴

1 Δ.π. πασχαλη 2000, θ'. Πρβλ. Ε. Π. Παπανουτσου 1959, ς. 45.

2 π. Καζολέα-ταβουλάρη 2005, 20.

3 Π. Καζολέα-ταβουλάρη 2005, 39.

4 Θ. Καΐρη 1994, 29-30.

Κατά τον Δ. Πασχάλη, το κείμενο της υποδοχής του Ι. Καποδίστρια συνιστά το μόνο ίσως έργο της νεότερης ελληνικής ρητορικής,⁵ ενώ για άλλους μελετητές επρόκειτο για ομιλία “ορόσημο” των φιλελεύθερων ιδεών του Διαφωτισμού.⁶ Εξ αφορμής, λοιπόν, της απόψεως, η οποία ευρύτερα διατυπώνεται περί τής ιδεολογικής, τρόπον τινά, συνεισφοράς του εν λόγω κινήματος στον Αγώνα, στην ανά χείρας εργασία θα επιχειρηθεί να καταδειχθεί πως, τουλάχιστον στην περίπτωση του Θ. Καΐρη, οι επιρροές από την κλασική αρχαιότητα ήτο υπέρτερες από εκείνες του Διαφωτισμού. Ή, έστω, κατά μίαν άλλη μετριοπαθή ανάγνωση, φιλοδοξούμε να διαφανεί το πώς ο ίδιος επιλέγει να αναδείξει τους κλασικούς, σύμφωνα με τις ανατροφοδοτήσεις οι οποίες κατά την περίοδο εκείνη κυκλοφορούσαν στους πνευματικούς κύκλους τής Δύσης.

Όσο και εάν ο Θ. Καΐρης παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τα προτάγματα του Διαφωτισμού, ιδιαιτέρως κατά την περίοδο της παραμονής του στην Γαλλία, οι επιδράσεις του από το περιεχόμενό τους ενέχουν μάλλον ένα αμιγώς επιστημολογικό περιεχόμενο. Ορθώς, λοιπόν, ο Β.Ν.Τατάκη επισημαίνει, αναφορικά με τον Άνδριο στοχαστή, ότι «η ευρωπαϊκή σκέψη τού ενδυνάμωσε το λόγο, την πίστη στην ελευθερία και στην ανεμπόδιση έρευνα, την πεποίθηση ότι η ελευθερία στην κρίση και στη σκέψη είναι ο μοναδικός δρόμος για την αλήθεια».⁷ Βεβαίως, και ο Θ. Καΐρης δεν διεκδικεί την αποκλειστικότητα ως προς την θεωρητική και την επικαιρική αναδιάρθρωση των ιδεών τής αρχαιοελληνικής φιλοσοφικής παράδοσης και, ιδιαιτέρως, αυτής που διεμορφώθη από τον πλατωνικό στοχασμό. Προς τούτο, θα υποστηρίζαμε πως τίθεται πλησίον τού περίπου συγχρόνου του Ι. Μοισιόδακα, έστω και εάν τον Θ. Καΐρη δεν φαίνεται να τον γοητεύει ο πλατωνικός λόγος ως προς τις επιστημολογικές αποχρώσεις του, αλλά μάλλον ως προς τις πολιτικές εξακτινώσεις του.⁸ Άλλωστε, δεν θα πρέπει να λησμονείται το ότι, την εποχή κατά την οποία ο Θ. Καΐρης δραστηριοποιείται, η αναβίωση των κλασικών σπουδών ανέκτησε την πολιτική αξία ή σημασία της, έτσι ώστε διαμορφωτικά να συνδεθεί με τις ιδέες τής ελευθερίας και της εθνικής ανεξαρτησίας.⁹

Σύμφωνα προς τις ως άνω εισαγωγικές επισημάνσεις, στην προκείμενη ανακοίνωση θα επιχειρηθεί να καταδειχθεί η “ιδιάζουσα” γοητεία που ήσκησε εν τέλει στον Θ. Καΐρη η πλατωνική πολιτική φιλοσοφία,¹⁰ ιστορική ή συστηματική συνάφεια η οποία και καθίστατο πρόδηλη στην ομιλία του προς τον Ι. Καποδίστρια. Επί τού εν λόγω κειμένου θα υπεισέλθουμε σε μίαν, τρόπον τινά, επιλεκτική ανάγνωση, προκειμένου να διαφανεί επί το ειδικότερον –αν και αποσπασματικώς- το πώς ο νεοέλληνας φιλόσοφος ορίζει την «πολιτική πράξη» και, βεβαίως, πόθεν επακριβώς προκύπτει ο ισχυρισμός μας περί των αναγνωσιακών εμφιλοχωρήσεων τού Θ. Καΐρη στο πλατωνικό έργο. Εντελώς παρενθετικά να σημειώσουμε εδώ πως η ανωτέρω συνύφανση δεν αποκλείει εξ ορισμού την περίπτωση ο Άνδριος στοχαστής να έχει συστηματικά μελετήσει και τα κείμενα του Αριστοτέλη, τα οποία ωστόσο είναι σαφές πως, τουλάχιστον ως προς την ανάγκη των μετασχηματιστικών παρεμβάσεων στο πεδίο τής πολιτικής, δεν επικαλύπτουν

5 Δ.π. πασχαλη 2000, 52.

6 Θ. Καΐρη 2008, 301.

7 Δ.π. πασχαλη 2000, ιδ’-ιε’. Πρβλ. Β.ν.τατακη 1946, 87. Πρβλ. R. Demos 1958, 532.

8 Πρβλ. R. Demos 1958, 536.

9 Πρβλ. W. St. Clair 2008, 14-15.

10 Για την εκτίμηση με την οποία ο Θ. Καΐρης περιέβαλε τον πλάτωνα, πρβλ. Θ. Καΐρη 2008, 223. 38: «Άλλά τούς άκροασαμένους σωκράτους άπαντας πολλῶ τῷ μέτρῳ πλάτων ὑπερηκόντισεν ὁ δαιμόνιος, ὁ τῆς Ακαδημαϊκῆς αἰρέσεως άρχηγός».

και δεν εξαντλούν –ως πλείστα σημεία ιστορικοεμπειρικές- τις οικείες τού Θ. Καΐρη επιδιώξεις.¹¹ Κατά την εκτίμησή μας, οι επιστημολογικές απόψεις τού Σταγειρίτη θα μπορούσαν ενδεχομένως να έχουν ασκήσει μίαν ορισμένη επιρροή στον νεοέλληνα διανοητή, εγχείρημα το οποίο επικαίρως διατηρεί το ερευνητικό ενδιαφέρον του, καθότι σε τέτοια ζητήματα κεντρικόν ρόλο διαδραματίζει και το πώς έχει αξιοποιηθεί και η ενδιάμεση παράδοση.

Από το μακροσκελές κείμενο της ομιλίας τού Θ. Καΐρη προς τον Ι. Καποδίστρια, φαίνεται πως η «πολιτική πράξη» αρθρώνεται επί τριών δομικών αξόνων –ήτοι τον θεολογικό/δικαιικό, τον πολιτειακό/διοικητικό και τον αρεταϊκό/ηθικό-, επί των οποίων σημειωτέον και οι μεταξύ τους θεωρητικές αλλά και πρακτικές “αλληλοπεριχωρήσεις” παρουσιάζεται να είναι ευδιάκριτες. Ευθύς εξαρχής, ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τόσο για τον Πλάτωνα όσο και για τον Άνδριο φιλόσοφο η «πολιτική πράξη» κρίνεται ή, τουλάχιστον, δύναται να κριθεί ως ευδόκιμος στις συλλογικότητες εκείνες, οι οποίες εξ ορισμού αξιακής κανονιστικότητας διάγουν ελεύθερον βίο. Ποία, όμως, είναι τα κριτήρια προσδιορισμού τής «ελεύθερης» κοινωνίας κατά τους δύο στοχαστές; Πρωτίστως, η δυνατότητα των ατόμων να διαθέτουν μία αυτόνομη πνευματική-διανοητική παρουσία.¹² Συνακόλουθα, η ευχέρεια των έλλογων υποκειμένων να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα εκδιπλώσουν την δραστηριότητά τους εντός τού ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και, περαιτέρω, η τρόπον τινά “αξιολογική” προσβασιμότητα εκάστου των πολιτών στην διαχείριση των “κοινών υποθέσεων”.¹³

Ήδη, λοιπόν, έχει ανέλθει στο προσκήνιο των αναφορών μας πως η έννοια της «πολιτικής πράξεως» προσκτάται έναν δυναμικό χαρακτήρα εξωτερικών δραστηριοτήτων και, βεβαίως, διατηρεί ενεργό το προσωπικό στοιχείο. Ως εκ τούτου, συνυφαίνεται στενά με εκείνη τού «πολίτη», ο οποίος πρωτίστως καλείται να αξιοποιήσει τις δυνατότητες ή και τις ευκαιρίες που του εκχωρεί το “εξωτερικό” περιβάλλον, προκειμένου να αναδιαταχθεί φύσει και θέσει στο κοινωνικο-πολιτικό σύστημα. Ωστόσο, η εν λόγω ανατροφοδότηση εξαρτάται, αφενός, από τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος είναι σε θέση να αντιληφθεί τις ποιοτικές προκειμένες του “χώρου” και, αφετέρου, από την ικανότητα ή και την διάθεσή του να αναδείξει τις πεπαγλωμένες εκ των ιστορικών

11 Πρβλ. Υ. Aliu 2018, 40.

12 Θ. Καΐρη, 1828: «*Ενθυμού, ὅτι, ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ, ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὄλων τῶν αἰώνων, αὐτῆς τῆς συνειδήσεώς σου, ἀνεδέχθης νὰ κυβερνήσης τοὺς ἀδελφούς σου, τὸ ἔθνος σου, ἔθνος, τὸ ὁποῖον πρῶτον ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἔχουσι δικαίω-ματα, καὶ πρῶτον ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ζῶσιν ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς τὸ ὁποῖον, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐλευθέρας κυβερνήσεώς του, ἐγέννησε τοὺς μεγαλύτερους ἀνδρας ὄλου τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ὁποῖον ὄλας τὰς δυστυχίας καὶ τὰς συμφορὰς ἤμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ, ὄχι ὁμως καὶ νὰ μὲνῃ διὰ παντὸς δεδουλωμένον*». Πλατ. Πολιτεία, 499 b. Πρβλ. M. Schofield 2006, 80-81. Το ανωτέρω κείμενο επιζητεί δύο θεμελιώσεις για την εγκυρότητα του περιεχομένου του: α) το θείο και φυσικό δίκαιο και β) το αξιακό παράδειγμα το οποίο ανέδειξε ο ελληνικός κόσμος. Και οι δύο θεμελιώσεις συναντώνται στην ελευθερία και έτσι αποκτά το κείμενο εδραίες προκειμένες για την νομιμότητα και την νομιμοποίηση των διατυπώσεών του.

13 Θ. Καΐρη, 1828: «*τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἀναγγεῖλῃ πλέον χαρμόσουνον, κατάλληλον μάλιστα εἰς τὰς παρούσας τῆς πατρίδος περιστάσεις, καὶ ἐχέγγυον τῆς διὰ σοῦ ἐλπίζομένης εὐτυχίας τῆς, παρὰ ὅ,τι ἀρχηγὸς λαοῦ ἐλευθέρου ἐλευθέρως ἐκλεχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετο πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ φέρῃ εἰς ἔκβασιν! ... δὲν θέλουσιν ἐξουσιάζει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλέθρια πάθη, ὄχι χαμερπεὶς ἰδιοτέλειαι, ὄχι ραδιουργίαι, ὄχι οἰκείως, ἐὰν δὲν εἶναι ἄξιος, ὄχι συγγενῆς, ἐὰν εἶναι ἀνεπιτήδειος, ὄχι φίλος τοῦ κυβερνήτου, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἰκανότητα ἀλλ' ἢ ἱερὰ δικαιοσύνη, καὶ οἱ αἰώνιοι καὶ ἀμετάβλητοι νόμοι τοῦ θεοῦ, οἱ πρὸς κυβερνήσιν ἐλευθέρου ἀνθρώπου διορισθέντες, θέλουσι κυβερνᾶ*». Και εδώ είναι διάχυτο το πώς συνδέονται τα αξιακά σχήματα του θείου και φυσικού δικαίου με το πρόσωπο του ηγέτη σε κλίμακα κράτους. Πλατ. Πολιτεία, 557 d. Πρβλ. M. Schofield 2006, 109. Πρβλ. K.a. raaflaub 1983, 517-544.

επικυρώσεων αξιακές προβολές τους στον “χρόνο”. Άρα, και επί τού ζητήματος που μας απασχολεί, θα επισημαίναμε ότι ο Θ. Καΐρης, *πλατωνικῶ τῷ τρόπῳ*, θεωρεί πως σε ένα αυτόνομο και ανεξάρτητο κράτος ελευθέρων πολιτών, η «πολιτική πράξη» θα αντλεί ακριβώς ως τέτοια τις αμιγώς συγκροτησιακές προδιαγραφές της, εάν και εφόσον ο πολίτης αντιληφθεί: α) την θεία ή και την ορθολογική υπεροχή τού νόμου έναντι της οιασδήποτε -και πάσης φύσεως- ανάγκης ή προτεραιότητας του ιδίου τού ατόμου, β) την προσωποκεντρική και όχι την ατομική, από την πλευρά τού ηγέτη, θεσμοποίηση του συλλογικού συμφέροντος και γ) την κατοχύρωση, διά τής αναβάθμισης μίας εθνοφυλετικής κοινότητας σε πολιτική-κρατική οντότητα, του ηθικού και του αρεταϊκού για τα μέλη της χαρακτήρα.

Ως προς την πρώτη παράμετρο της αξιολογικής αποτίμησης της «πολιτικής πράξης», ο Θ. Καΐρης θα συμφωνήσει με τον Πλάτωνα καταρχάς στο ότι η εισαγωγή νέων νομοθετημάτων στο περιβάλλον τής οργάνωσης και της διοίκησης του κράτους προϋποθέτει την διασφάλιση της ορθολογικότητας του περιεχομένου τους, έτσι ώστε να κατοχυρωθεί απολύτως η οικειοθελής συμμόρφωση –και όχι, κατά τον E. Barker, η απλή και αδιύλιση συναίνεση- της εφαρμογής τους εκ μέρους των πολιτών.¹⁴ Πάντως, η ορθολογική ισχύς των νόμων κρίνεται, και εκ των δύο στοχαστών, από τον βαθμό κατά τον οποίο εκείνοι, αν και εντάσσονται στο πεδίο των ανθρώπινων παρεμβάσεων ή κατασκευών εντός του φυσικού χώρου, εξυπηρετούν “υψηλές”, θείες ή μεταφυσικές, στοχεύσεις.¹⁵ Ωστόσο, οι πολίτες οφείλουν να κατανοήσουν πως η εκάστοτε νομοθεσία, αν και εξυπηρετεί “ανώτερες” επιδιώξεις, δεν εισάγει απόλυτες δεσμεύσεις – παρά μόνον ως προς την αξιακή βάση τους- αλλά μάλλον διακινείται και στο περιθώριο των “τεχνητών” συμφωνιών μεταξύ τους.¹⁶ Για την άρση τής εν λόγω φαινομενικής αντίφασης, τόσο ο Πλάτων όσο και εμμέσως ο Θ. Καΐρης αναγνωρίζουν ως μείζονα ανάγκη την θεσμοθέτηση ενός εκπαιδευτικού συστήματος, στο οποίο οι πολίτες θα καλλιεργήσουν εκείνες τις επιμέρους δεξιότητες ή και τις γενικών κατευθύνσεων ικανότητες, ώστε να κατανοούν απολύτως το δίκαιον ως την συνάφεια της “πρακτικής”

14 Θ. Καΐρη, 1828: «...χαίρετε, διότι παύουσιν εις τὸ ἐξῆς τὰ δει-νά μας διότι θέλομεν ἰδεῖ τὴν δικαιοσύνην ἰσχύουσαν, τοὺς νόμους ἐνεργουμένους, τὴν κακίαν τιμωρουμένην, τὴν ἀρετὴν βραβευομένην, καὶ ἐν γένει τὴν πατρίδα εὐνομουμένην καὶ εὐδαιμονοῦσαν εἰς τὰ ἔσω, τροπαιοῦχον καὶ θριαμβεύουσαν εἰς τὰ ἔξω, τὴν πίστιν ὄχι πενθοῦσαν, ἀλλὰ λαμπροφοροῦσαν καὶ χαίρουσαν». Πρόκειται για άλλη μία περίπτωση κατά την οποία το αρεταϊκό ηθικό και πολιτικό ζήτημα τίθεται σε κλίμακα κράτους. Πλατ., νόμοι, 719 b- 723 b και 693 b- 700 a. Πρβλ. E. Barker 2007, 585, υποσ. 15. Πρβλ. M. Schofield 2006, 175.

15 Πρβλ. J. Habermas 1996, 210. Η ευρύτερη επισήμανση του J. Habermas είναι πράγματι άκρως τροφοδοτική και των οικείων συλλογισμών μας: «Εν όψει των αναγνωρισμένων θρησκευτικών κοσμοειδώλων το δίκαιο διέθετε αρχικά ένα ιερό υπόβαθρο. Αυτό το κατά κανόνα διαχειριζόμενο και ερμηνευόμενο από θεολόγους νομικούς δίκαιο γινόταν αποδεκτό ως από συστατικό μίας εκπορευόμενης κοσμικής τάξης και παρέμενε ως τέτοιο εκτός τού πεδίου της ανθρώπινης επιρροής. [...] Αμέσως μετά την μετάβαση στην σύγχρονη εποχή κατέρρευσε το δεσμευτικό θρησκευτικό κοσμοείδωλο, αναλυόμενο σε υποκειμενικές θρησκευτικές πεποιθήσεις πίστης, και το δίκαιο έχασε την μεταφυσική περιωπή του». Είναι σαφές ότι η αναγωγή στην θεολογική ακεραιότητα εισάγει και τις εδραίες θεμελιώσεις τής κανονιστικότητας.

16 Θ. Καΐρη 1828 :«...ἀλλὰ κυβερνῶν οὕτως, ὥστε νὰ ἐπαναλάβῃ ἡ πατρίς, νὰ καταλάβωμεν καὶ ἡμεῖς, νὰ ἐπαναλάβῃ ἡ ἀδέκαστος ἱστορία, νὰ ἀντηχῆσωσιν ὅλοι οἱ αἰῶνες, ὅτι οὐ σὺ, οὐδὲ ὁ υἱός σου, οὐδὲ ὁ οἰκείος σου, οὐδὲ ὁ φίλος σου, οὐδὲ πνεῦμα πατρίας, ἀλλ' ἀληθῶς αὐτὸς ὁ νόμος τοῦ θεοῦ, αὐτὸ τὸ δίκαιον, αὐτοὶ τῆς Ἑλλάδος οἱ θεσμοὶ κυβερνῶσι τὴν Ἑλλάδα διὰ σοῦ». Η συνάντηση μεταξύ τού θείου δικαίου, του συγκεκριμένου συλλογικού σχήματος και του ηγέτη είναι ρητή. Η κλίμακα κράτους ορίζεται ως δημιουργική απορρόφηση της θείας πολιτείας. Πρόκειται για ένα θέμα το οποίο είναι διάχυτο στο σύνολο της ομιλίας. Πλατ., νόμοι, 889 e- 890 e. Πρβλ. G. Vlastos 1941, 300.

σκοπιμότητας με την “μεταφυσική” αποβλεπτικότητα. Και περαιτέρω, να είναι σε θέση αναλόγως να προσδιορίζουν και τις ηθικές επιλογές τους, οι οποίες θα συνδέονται προφανώς και με την πράξη και με την εφαρμογή.¹⁷

Ως προς τις ποιοτικές ή “προσωποπαγείς” προκείμενες του ηγέτη -του ατόμου δηλαδή εκείνου που θα αναλάβει να ασκήσει έναν εποπτικό ρόλο στην ορθή τήρηση των νόμων εκ μέρους των πολιτών- Πλάτων και Θ. Καίρης φαίνεται να θεωρούν πως η ευθύνη του έγκειται καταρχήν και καταρχάς στην προάσπιση του συλλογικού συμφέροντος. Ωστόσο, ακόμη και εκείνοι, οι οποίοι έχουν αναλάβει -υπό τους αντικειμενικούς πάντοτε όρους που διασφαλίζει η εγκυρότητα της πλειοψηφικής επιλογής τους- την ως άνω υποχρέωση, χρειάζεται να συνειδητοποιήσουν πως η εφαρμογή των κανόνων δικαίου υπερισχύει έναντι της οιασδήποτε ατομικής ανάγκης ή επιθυμίας τους. Ειρήσθω εν παρόδω εδώ ότι, στο πλέγμα της εξυπηρέτησης ή, ορθότερον, της προάσπισης του ιδιωτικού έναντι του δημοσίου συμφέροντος εντάσσεται και η ταύτιση των ατομικών επιδιώξεων του ηγέτη με μία περιορισμένη συλλογικότητα (κοινωνική τάξη).¹⁸ Σε κάθε, λοιπόν, περίπτωση το πρόσωπο του ηγέτη δεν συνιστά και για τους δύο φιλοσόφους έναν τύπο “υπερανθρώπου”, αλλά μία φυσιογνωμία, η οποία έχει ήδη διασφαλίσει για τον εαυτό της την κατά τον ορθόν λόγον διαχείριση της εσωτερικότητάς της, πνευματικό έχεγγυο άκρως απαραίτητο για την ηθικοποιητική προς τους πολίτες επιτέλεση του δημοσίου καθήκοντος.¹⁹

17 Θ. Καίρη 1828: «καὶ εἶναι ἡ κατάπαυσις τῶν διχονοιῶν, ἡ διάλυσις τῶν φατριῶν, ἡ ὀρθή, ἡ δικαία, ἡ μὴ ψευδομένη τὸ ὄνομα κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἀναγέννησις ἀνθρώπων, ἡ ἀνάπλασις ἀληθινῶν Ἑλλήνων. Κατόρθωμα τῶντι, ὅσον δύσκολον, ὅσον ἐργῶδες, ὅσον μέγα, ἄλλο τόσον περιφανές, λαμπρὸν, ἐνδοξον». Κεντρικὸν ρόλο ἐδῶ διαδραματίζει ἡ «ἀναγέννησις», ἡ ὁποία παραπέμπει ἐπακριβῶς στὴν ἀνάκτηση καταστάσεων που εἶχαν ἀναδειχθεῖ με πολυσήμαντο ἀξιακὸ τρόπο στο παρελθόν. Πλατ., νόμοι, 713 c- 714 b. Πλατ., νόμοι, 715 d. Πρβλ. D. Cohen 1993, 315. Πρβλ. G. Klosko 1986, 191-192.

18 Θ. Καίρη 1828: «μὴ λησμονήσης ποτὲ, ὅτι ἔπειτα τὸ ψεῦδος, ἡ διαβολή, αἱ συκοφαντίαι, ἡ ὕπουλος καὶ ῥαδιοῦργος ἀντενέργεια, αἱ κατὰ χάριν καὶ κατὰ βίαν γενόμεναι ἐκλογαί, αἱ χαμερπεῖς ἰδιοτελείαι, ἡ κατάχρησις τῶν κοινῶν, ἡ παράβασις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συντάγματος, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι μᾶς ἔκαμαν νὰ θρηνησῶμεν διὰ τὴν χίον, νὰ κλαύσωμεν διὰ τὴν κρήτην, διὰ τὴν κάσσον, διὰ τὰ ψαρῖα, διὰ τὸ νεόκαστρον, νὰ στενάζωμεν ἀκόμη πικρὰ διὰ τὸ μεσολόγγι καὶ διὰ τὰς Ἀθήνας, νὰ χύνωμεν δάκρυα, διὰ ὅσα εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὴν πελοπόννησον συνέβησαν καὶ συμβαίνουσι κακὰ, νὰ βλέπωμεν ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους τὸν αἰγύπτιον, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τὸν τοῦρκον περιφερόμενους, πυρπολοῦντας, αἰχμαλωτίζοντας, σφάζοντας, καὶ τὸ χειρότερον καὶ τὸ πολλῆς λύπης καὶ ἀθυμίας καὶ πολλῶν δακρῶν ἄξιον, ὡς νὰ ἐπρόκειτο ἀγὼν ὄχι τῆς ἐλευθερίας, καὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, ὄχι τῆς δόξης, ἀλλὰ τῆς ἀρπαγῆς, τῆς καταδυναστείας τῶν ἰδίων ἀδελφῶν μας, νὰ βλέπωμεν ἐνταῦτῳ αὐτοὺς ἐκείνους, εἰς τῶν ὁποίων τὴν δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν καὶ σύνεσιν εἶχομεν τὰς ἐλπίδας μας, συνεριζομένους τίς τίνα νὰ ὑποσκελίση, τίς τίνα νὰ καταβάλῃ καὶ νὰ ἀφανίσῃ». Ο τόνος τῆς κριτικῆς αυτοανάγνωσης εἶναι ἐκρηκτικὸς καὶ παραπέμπει σε τραγικὰ γεγονότα, τα ὁποῖα προέκυψαν ἐξ οικειῶν ατευξιῶν. Ἄρα, ἡ ἀναδεικνυόμενη κανονιστικὴ καὶ ἀπονομιμότητα δεισιδύει στὸν “μυελό” τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ καταδεικνύει μία ριζικὴ ἐπαναδιατύπωση τῶν πολιτικῶν συμπεριφορῶν. Πλατ., νόμοι, 875 c-d. Πρβλ. M. Schofield 1997, 230-241. Πρβλ. T. Williamson 2008, 405.

19 Θ. Καίρη 1828: «Ἡ πολιτικὴ σύνεσις τοῦ καὶ ἐμπειρία, ὁ λαμπρὸς δρόμος τὸν ὁποῖον εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον διέτρεξεν, ὁ ὑψηλὸς βαθμὸς, τὸν ὁποῖον εἰς ἓνα τῶν δυνατωτέρων θρόνον τῆς οἰκουμένης εἶχε, καὶ τὸν ὁποῖον διὰ τὴν πατρίδα παρέβλεψεν, ἡ πρὸς αὐτὴν ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις τοῦ μᾶς βεβαιόνοισι τὰ πρῶτα τὸ δὲ τελευταῖον μᾶς πιστοποιοῦσι καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ, καὶ μάλιστα δὲ ὅσα εἰς τὴν ἐν τριζήνι, συνέλευσιν συνέβησαν. Τίποτε, ἀληθῶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ παραστήσῃ λαμπρότερον τὴν πρὸς αὐτὸν ὄλου τοῦ Ἔθνους μεγάλην καὶ ὑπόληψιν καὶ πεποίθησιν, παρὰ τὸ ἀξιωματικόν ἐκεῖνο ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁμοφώνως ἐκατέστη κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος». Σε μία προσθήκη τῶν ὁσων στο κυρίως κείμενο ἀναφέρουμε, θὰ ἐπιτονίζαμε ὅτι με τὸν καποδίστρια ἡ ηγεσία ἀναγνωρίζεται ὡς διακονία. Πρβλ. T. Williamson 2008, 402. C. D. C. Reeve 1988, 117.

Εκ των ανωτέρω, καθίσταται φανερόν ότι τόσο ο Πλάτων όσο και ο Θ. Καΐρης αναγνωρίζουν το δίκαιον ως τον νομιμοποιητικόν εκείνον παράγοντα της «πολιτικής πράξης», έναν κατά τον ορθόν λόγον “εργαλειακόν τρόπον”, προκειμένου οι φορείς της να εισάγουν επαναληπτικά κυρίως τους ατομικούς αυτοπεριορισμούς τους στο φάσμα των δικαίκα δεσμευτικών αποφάσεων.²⁰ Επομένως, το προσωπικό ηθικό στοιχείο είναι κυρίαρχο όχι μόνον στον πολιτικό αλλά και στον πολίτη και, βεβαίως, διαρρυθμίζεται (από-) αλλά και διαρρυθμίζει την ποιότητα της συνταγματικής διακυβέρνησης.²¹ Επρόκειτο, δίχως αμφιβολία, για ό,τι με σύγχρονους όρους θα αποκαλούσαμε “πολιτικόν πολιτισμό”, κατάσταση ή πραγματικότητα η οποία αποτιμάται με αμιγώς αρεταϊκούς όρους.²² Υπό μία περαιτέρω προσέγγιση, θα επισημαίναμε πως εν τέλει η κατά τον ορθόν λόγον δομή των νόμων και η προσωπικότητα του ηγέτη -κατά τις μεταξύ τους περιορισμένες και ακραιφνώς περιοριστικές για το σύνολο των πολιτών συνάφειες εντός τής δυνάμενης να χαρακτηριστεί ως πολιτικής δεοντολογίας και τελολογίας- δημιουργούν τις προϋποθέσεις της «ηθικής αριστείας»,²³ η οποία -δανειζόμενοι τον όρο από τον J. Habermas- δεν θα μπορούσε να νοηθεί έξω ή πέρα από το περιβάλλον της «ηθικής καθολίκευσης ή αμοιβαιότητας».²⁴ Δεν θα ήτο εφικτό δηλαδή η «αριστεία» να θεωρηθεί ως δυνατότητα -ή και ως αποκλειστικό δικαίωμα-, η οποία εκχωρείται σε ένα μέρος των πολιτών, καθότι σε μία τέτοια περίπτωση οι δικαιοκί κανόνες θα επέφεραν κλυδωνισμούς στην δομική άρθρωση του κράτους, θα λειτουργούσαν “ανατρεπτικά” όχι μόνον έναντι της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των πολιτών αλλά και, ευρύτερα, έναντι της έλλογης και ρεαλιστικής διαχείρισης των κοινών υποθέσεων.²⁵

20 Πρβλ. J. Habermas 1996, 207.

21 Θ. Καΐρη 1828: «Όσοι εύρέθητε εις τήν Ἐθνικὴν ἐκείνην συνέλευσιν, ἐνθυμεῖσθε ἀκόμη ποῖα ἄγρια πάθη ἠγέρθησαν διὰ τὰ καταστρέψωσιν ὅτι ἡ μανία τῶν τυράννων ἢ παρέβλεψεν, ἢ δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀφανίση. Ποῖα φλόξ διχονοιῶν ἐξήφθη διὰ τὰ κατακαύση, ὅσα τὸ ἐχθρικὸν πῦρ δὲν ἠμπόρεσε νὰ καταπλέξῃ πῶς ὁ Ἕλληνας κατὰ τοῦ Ἕλληνας, ὁ συγγενὴς κατὰ τοῦ συγγενοῦς, ὁ ἀδελφὸς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καθωπλιζέτο, καὶ ὁ ἄσπλαγχνος καὶ ἀδυσώπητος ἐμφύλιος πόλεμος ἐτοιμάζετο νὰ καταφέρῃ τὴν τελευταίαν εἰς τὴν πνέουσαν τὰ λοιπὰ πατρίδα πληγὴν. Τότε, μόλις τὸ ὄνομα προφέρεται τοῦ καποδίστρια, καὶ ὅλα καταπραΰνονται ἢ ὀρμὴ τῶν ἀγρίων παθῶν κατέπαυσε, καὶ τὰ ὀλέθρια τῶν διχονοιῶν ἀποτελέσματα ἐμποδίσθησαν. Φέρετε ἀκόμη κατὰ νοῦν πόσῃ χαρὰν ἐπροξένησεν ἡ ἐκλογή του· μὲ ποῖαν ἀγαλλίασαν τὴν ἐδέχθησαν οἱ ἐκεῖ εὐρεθέντες· μὲ πόσῃ ταχύτητι διεδόθη εἰς ὅλον τὸ ἔθνος καὶ ποῖας ἐλπίδας τοῦ ἐνέπνευσεν». Το χαρακτηριστικό του ανωτέρω κειμένου είναι ότι κινείται με ζεύγη αντιθέτων, υπό το αξιολογικό πρίσμα, καταστάσεων, απτομένων τόσο του προσωπικά ηθικού όσο και του πολιτικού φέρεσθαι και πράττειν. Ο ι. Καποδίστριας εμφανίζεται λοιπόν ως το πρόσωπο το οποίο θα εκφράσει σε κλίμακα ιστορίας και κράτους τις κορυφαίες κατακτήσεις του πρακτικού λόγου. Πρβλ. Πλατ., νόμοι, 705 d- 706 a.

22 Πρβλ. ΠΛΑΤ., Νόμοι, 963 a.

23 Πλατ., νόμοι, 853 c-d.

24 Θ. Καΐρη 1828: «Αξίωσε δὲ καὶ ἡμᾶς νὰ ἰδῶμεν τελευταῖον τὰς τῶσον ἐπιθυμητὰς καὶ εὐκταῖας ἡμέρας τῆς δικαίας καὶ ἀληθινῆς κυβερνήσεως, τὴν πατρίδα ἀληθῶς ἐλευθέραν, αὐτόνομον, καὶ ἀνεξάρτητον, καὶ νὰ καυχώμεθα ὅτι, οὐχὶ πάθος χαμπερές, οὐδὲ ἰδιοτέλεια, οὐδὲ πνεῦμα φατρίας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δίκαιον, αὐτὸ τῆς Ἑλλάδος τὸ πολιτικὸν σύνταγμα, αὐτὸς σὺ κυβερνᾷς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ αὐτῆς κυβερνήτου. Γένοιτο!». Πρόκειται για μία προτρεπτικότητα η οποία εδράζεται στον τρόπο ανάγνωσης των κορυφαίων πολιτικών αξιών. Σημασία έχει ότι η ελευθερία ανάγεται σε αξία όχι εξατομικευμένου τύπου αλλά συλλογικών και εθνικών επικυρώσεων, διεπόμενων από την δικαιοσύνη. Πρβλ. J. Habermas 1996, 355.

25 Θ. Καΐρη 1828: «Ἄλλ' ὦ κυβερνήτα τοῦ παντός! Σὲ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας ἐπικαλούμεθα! Διαφύλαξε τὸν κυβερνήτην ἡμῶν καθαρὸν ἀπὸ τὸ ὀλέθριον τῶν φατριῶν μίασμα! Φώτισέ τον νὰ μάθῃ ὅλας τὰς ἀληθινὰς τῶν μεγάλων δυστυχιῶν καὶ συμφορῶν μας αἰτίας, καὶ νὰ τὰς ἐξαλείψῃ νὰ γνωρίσῃ ὅλας τὰς πληγὰς μας, καὶ νὰ τὰς θεραπεύσῃ· νὰ μὴν ἀπατάται ἀπὸ τοὺς λόγους, μηδὲ ἀπὸ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ νὰ ἐρευνᾷ καὶ τοὺς σκοπούς, καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἰκανότητα ὄλων ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ ἰερά τῆς πατρίδος ὑπουργήματα· ἐνίσχυέ τον νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν ὅλα, ὅσα εἰς τὴν εὐνομίαν καὶ ἀληθινὴν αὐτῆς εὐδαιμονίαν συντείνουσιν». Υπό μία ανοικτή θεώρηση, το ανώτερο απόσπασμα θα μπορούσε να ενταχθεί και στον κλάδο τής φιλοσοφίας τής θρησκείας, υπό το πρίσμα της εγκατάστασης των αρχών τής θείας πολιτείας στην ανθρωπίνη. Πρβλ. Πλατ., νόμοι, 631 b-c.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κείμενο της ομιλίας-υποδοχής τού Θ. Καίρη προς τον Ι. Καποδίστρια (1828), ο Άνδριος στοχαστής επιλέγει να αξιοποιήσει με έναν πραγματικά “ευφάνταστον” τρόπον την πλατωνική πολιτική διδασκαλία και, κυρίως, τα όσα ο Αθηναίος φιλόσοφος αναφέρει ευρύτερον περί τής «πολιτικής πράξεως» στους *Νόμους*. Το εν λόγω εγχείρημα του Θ. Καίρη, ήτοι να επανάφερει στο προσκήνιο του δημοσίου λόγου όψεις τής κλασικής Γραμματείας, αναλαμβάνεται σε μία ιστορική περίοδο κατά την οποία ήτο επιτακτική η ανάγκη να τεκμηριωθούν με την δέουσα ακρίβεια οι έννοιες της «ελευθερίας» και της «εθνικής ανεξαρτησίας».

Έτσι, ο νεοέλληνας φιλόσοφος παρακολουθεί στενά τον Πλάτωνα στην ανάδειξη των εδραίων συγκειμένων τής «πολιτικής πράξεως», εκείνων δηλαδή που αφορούν στο συνταγματικό δίκαιο του κράτους, στην προσωπικότητα και στις διοικητικές ικανότητες του ηγέτη αλλά και ευρύτερον στις ηθικές-αρεταϊκές εξυφάνσεις τής Πολιτικής. Προς τούτο, λοιπόν, προκύπτει ότι και ο Θ. Καίρης αποδέχεται την οντολογική-μεταφυσική- αξιακή προτεραιότητα των νόμων, οι οποίοι δύνανται αναλόγως να οριοθετούν το περιβάλλον τής πολιτικής, ενώ δεν παραβλέπει και την ευθύνη τού πολιτικού, όπως και του πολίτη, ως προς την απόλυτη εφαρμογή τους, στην προοπτική ενός οριζόμενου ως δικαϊκού ολισμού. Κατά βάση, επρόκειτο για μία “άτυπη” μεταξύ των ως άνω νομικών-δικαϊκών παραγόντων συμφωνία, για ένα “κοινωνικό συμβόλαιο” διά τού οποίου και η συμμόρφωση έναντι των νόμων –ως των ακεραίων εκφράσεων και εφαρμογών τού δικαίου- δεν συνιστά ένα τυπικό καθήκον, αλλά μάλλον εξυπηρετεί την υποχρέωση της κοινωνίας, μέσω των θεσμών του κράτους, να προάγει την «ηθική αριστεία» των μελών της. Μία οιονεί πολιτική τελολογία έρχεται διά αυτών των προθέσεων-επιλογών στο προσκήνιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Cairis Theofilos (2008): *Cognitive & Elements of Philosophy*, ed. N. Siniosoglou, Andros, "Eurasia".
- (1994): "To Adamantion Korais (6 August 1814)", *Correspondence of Theophilos Cairis*, vol. A', edited by Dimitriou I. Polemis, Andros, "Kairios Library", 1994.
 - (1828): "The speech of Th. Cairis on the day of the reception of I. Kapodistrias in Greece", *General Gazette of Greece*, no.8, year C', 1/2/1828, <https://www.kapodistrias.info/dimosia-dioikisi/logos-ekfonitheis-ipo-k-theofilou-kairi-kata-tin-imeran-tis-ipodoxis-toy-kyvernitou>, (date of recovery: 14/10/2021).
- Aliu Ylber (2018): «Comparison of Plato's Political Philosophy with Aristotle's Political Philosophy», *Urban Studies and Public Administration*, 1/1, σσ. 35-41.
- Barker Ernest (2007): *Political Thought in Ancient Greece-Plato and its origins*, Greek edited by K. Koliopoulos, Athens, "Quality" Publishing House.
- Clair William (2008): *That Greece Might Still Be Free-The Philhellenes in the War of Independence*, Cambridge, Open Book Publishers.
- Cohen David (1993): «Law, Autonomy, and Political Community in Plato's *Laws*», *Classical Philology*, 88/4, σσ. 301-317.
- Demos Raphael (1958): "The Neo-Hellenic Enlightenment (1750-1821)", *Journal History of Ideas*, 19/4, σσ. 532-541.

- Habermas Jürgen (1996): *The real and the valid-Contribution to the interactive theory of law and the democratic rule of law*, Greek Transl.by Th. Loupasakis, Athens, "Nea Synora-A. A. Livanis ".
- Kazolea-Tavoulari Panagiota (2005): *Theofilos Cairis-From philosophical psychology to theosophical ethics*, Athens, "Typothito-G. Dardanos ".
- Klosko George (1986): *The Development of Plato's Political Theory*, New York-London, Methuen.
- Methuen Papanoutsos Evagelos (1959): *Modern Greek Philosophy AI*, Athens, "Basic Library".
- Paschalis Dimitrios (2000): *THEOFILOS CAIRIS- Historical and philosophical study with an introductory text by B.A. Kyrkou*, Athens, "Typothito-G. Dardanos ".
- Raaflaub Kurt (1983): «Democracy, oligarchy, and the concept of the "free citizen"», *Political Theory*, 11, σσ. 517-544.
- Reeve David (1988): *Philosopher-Kings: The Argument of Plato's Republic*, Princeton, Princeton University Press.
- SSchofield Malcolm (2006): *PLATO-Political Philosophy*, Oxford, University Press. - (1997), «The disappearance of the philosopher king'», *Proceedings of the Boston Area Colloquium in Ancient Philosophy*, 13, σσ. 213-241.
- Tatakis Vaseilios (1946): "Cairis and European Thought", *Education* 1, pp. 83-89.
- Vlastos Gregory (1941): «Slavery in Plato's Thought», *The Philosophical Review*, 50/3, σ. 289-304.
- Williamson Thad (2008): «The good society and the good soul: Plato's Republic on leadership», *The Leadership Quarterly*, 19, σσ. 397-408.

THE SPEECH OF TH. KAIRIS DURING THE RECEPTION OF I. KAPODISTRIAS IN GREECE (11/1/1828): TOWARDS A PLATONIC -PHILOSOPHICAL AND THEOLOGICAL-READING OF THE POLITICAL ACT

Summary:

In the text of the welcome speech of Th. Cairis to I. Kapodistrias (1828), Andrius the thinker chooses to utilize in a really "imaginative" way the Platonic political teaching and, mainly, what the Athenian philosopher mentions more broadly about "political act" in the *Laws*. This project of Th. Cairis, that is, to bring back to the forefront of public discourse aspects of the classical Secretariat, is undertaken at a historical period during which it was imperative to substantiate the concepts of "freedom" and "nationality" with due precision independence.

Thus, the modern Greek philosopher closely follows Plato in the emergence of the seats consisting of the "political act", that is, those relating to the constitutional law of the state, the personality and administrative skills of the leader and more broadly to the moral-virtuous manifestations of Politics. To this end, it turns out that Th. Cairis also accepts the ontological-metaphysical-value priority of laws, which can accordingly delimit the political environment, while he does not overlook the responsibility of the politician, as well as the citizen, in terms of their full application, in the perspective of a defined as legal holism. It was basically an "informal" agreement between the above legal entities, a "social contract" for which compliance with the law - as an integral expression and application of the law - is not a formal task, but rather it serves the obligation of society, through the institutions of the state, to promote the "moral excellence" of its members. A quasi-political teleology comes to the fore through these intentions-choices.

Keywords:

Th. Kairis,
Plato,
I. Kapodistrias,
Ethics,
Political act,
Freedom,
Law,
Leader,
Virtue.